

Samlenotat

Folketingets Europaudvalg

Kopi:
Folketingets udvalg for videnskab og teknologi

Samlenotat til punkt 5 ITER - vedtagelse af rådskonklusioner på et kommende rådsmøde

2. juli 2010

ITER - Vedtagelse af rådskonklusioner

Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling
Bredgade 43
1260 København K
Telefon 3392 9700
Telefax 3332 3501
E-post vt@vtu.dk
Netsted www.vtu.dk
CVR-nr. 1680 5408

1. Resumé

Den 27. juli 2010 afholdes der møde i ITER Styrelsesrådet, hvor de syv ITER-partner (EU, USA, Rusland, Japan, Kina, Indien og Sydkorea) skal fastlægge den endelige tidsplan for bygningen af ITER. Da Europa-Kommissionen repræsenterer EU (Euratom) i Styrelsesrådet, har den brug for et politisk mandat fra Rådet.

Sagsbehandler
John Isaksen
Telefon 3392 9716
Telefax
E-post johi@vtu.dk

Det tidligere spanske formandskab nedsatte efter Konkurrenceevnerådsmødet (forskning) den 26. maj en ITER Task Force, der har holdt fire møder i juni. Efter det sidste møde den 25. juni 2010 fremlagde formandskabet et kompromisforslag, som generelt nyder bred opbakning blandt medlemsstaterne. Fra dansk side har man taget et parlamentarisk forbehold.

Sagsnr. 09-073707
Dok nr. 1434856
Side 1/1

Udkastet til rådskonklusioner indeholder forhold vedrørende 1) Omkostningskontrol og inddæmning af udgifter, 2) Styring og ledelse, 3) Rapportering og review, 4) Finansiering.

2. Baggrund

I november 2006 blev den internationale aftale om at bygge ITER i Sydfrankrig indgået mellem de syv parter. Aftalen var baseret på et 2001-design. Man havde oprindeligt beregnet de samlede opførelsesomkostninger (efter 2001-designet) til 5,9 mia. euro (2008-priser), hvoraf den europæiske andel udgjorde 2,7 mia. euro.

2001-designet skulle imidlertid revurderes på basis af dels den stedfundne udvikling i priser (herunder råvarepriser) samt lønninger og dels fremkomsten af ny forskning og viden. Revurderingen fandt sted i 2007-2008 og førte til anbefalinger om 80 designændringer. Disse ændrede forhold vil føre til væsentlige stigninger i konstruktionsomkostningerne.

I perioden 2007-2011 finansieres ITER via det 7. Euratom-rammeprogram. For årene 2012 og 2013 er der inden for de finansielle perspektiver afsat 0,7 mia. euro til ITER. Beslutninger vedrørende dette program skal tages med enstemmig-

hed. Programmet hører, bl.a. sammen med det 7. rammeprogram for forskning, teknologisk udvikling og demonstration (FP7), Programmet for Livslang Læring, Transport- og Energinet, under EU-budgettets kategori 1A.

Kommissionen har den 4. maj 2010 vedtaget en meddelelse med titlen: "ITER status and possible way forward". Det fremgår heraf, at der i 2012 og 2013 mangler finansiering på i alt 1,4 mia. euro, hvilket udgør det aktuelle problem.

I meddelelsen foreslår Kommissionen, at der enten kommer supplerende finansiering fra medlemslandene eller at Rådet hæver loftet for de finansielle perspektiver.

På Konkurrenceevnerådsmødet (forskningsdelen) den 26. maj 2010 blev begge løsninger afvist af Rådet. Det viste sig endvidere, at der ikke kunne opnås enighed om et forslag til rådskonklusioner, hvorfor formandskabet i sin opsummering foreslog, at der blev nedsat en ITER Task Force, der skulle fremkomme med forslag til løsning på de finansielle problemer. Forslaget skal derefter spilles ind i Rådets beslutningsstruktur.

Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling

Side 2/2

3. Hjemmelsgrundlag

Ikke relevant.

4. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

5. Formål og indhold

Udkastet til rådskonklusioner indeholder forhold vedrørende 1) Omkostningskontrol og inddæmning af udgifter, 2) Styring og ledelse, 3) Rapportering og review, 4) Finansiering.

Ad 1. Omkostningskontrol og inddæmning af udgifter

Det seneste udgiftsskøn fra den europæiske ITER organisation (F4E) udgør 7,2 mia. euro. Dette skal reduceres med 600 mio. euro til 6,6 mia. euro. F4E vil blive anmodet om at præsentere en plan for, hvorledes denne besparelse kan gennemføres, samtidig med at der sikres tilstrækkelige reserver.

Der vil fremadrettet blive indført det paradigme, at ITER skal tilpasses budgettet – og ikke omvendt. F4E skal udarbejde en plan for inddæmning af udgifter, der både sikrer tilstrækkelige reserver og gennemfører yderligere besparelser, hvor det er muligt. Planen skal forelægges Konkurrenceevnerådet så hurtigt som muligt – senest på rådsmødet den 26. november 2010.

Ad 2. Styring og ledelse

Rådet hilser ændringerne i ledelsen af F4E velkommen sammen med de forventede ændringer af ITER organisationen. Rådet anerkender samtidig at styringen af ITER forskningsprojektet skal forbedres yderligere. I denne forbindelse anmoder Rådet om, at samarbejdet mellem parternes nationale ITER organisationer styrkes, således at der sikres en balance mellem den videnskabelige dimension og behovet for inddæmning af omkostninger.

For så vidt angår den europæiske styring af ITER vil Rådet:

- Anmode Kommissionen om, i tæt samarbejde med medlemsstaterne, at fremlægge et forslag på Konkurrenceevnerådet den 6. november 2010 for, hvorledes Kommissionen, medlemsstaterne og F4E implementerer ansvar og opgaver.
- Anmode F4E om at overveje muligheder for en passende organisatorisk struktur for F4E, der er i overensstemmelse med kravene fra ITER forskningsprojektet.
- Anmode F4E om at vedtage og implementerer overvågning og controller-systemer, der skal certificeres af eksterne revisorer.
- Opfordre medlemsstaterne og Kommissionen til at tage fuldt ansvar i bestyrelsen for F4E.

Ad 3. Rapportering og review

F4E skal mindst én gang om året rapportere til Rådet om fremskridt i omkostningskontrol og besparelser samt om ledelse og fremskridt inden for F4E og ITER forskningsprojektet. Det skal samtidig én gang om året rapportere for gennemførelse af de planlagte aktiviteter inden for det årlige budget. Rådet vil tage disse rapporter i betragtning i den årlige budgetprocedure. Hvert år vil en del af budgettet kunne blive afsat til reserve, hvis budget myndighederne beslutter det.

Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling

Side 3/3

F4E bestyrelsen vil udpege en uafhængig ekspert, der vil vurdere projektets fremskridt på grundlag af eksisterende rapporter og årligt fremlægge en vurdering for bestyrelsen og Konkurrenceevnerådet.

Ad 4. Finansiering

På det korte sigt skal der inden for rammerne af det samlede budget på 6,6 mia. euro afsættes maksimalt 1,4 mia. euro i 2012 og 2013 til ITER fra et mix af finansieringskilder. Med henblik på at imødekomme dette behov vil Kommissionen præsentere et forslag inden for de gældende finansielle rammer, der skal være baseret på primært omprioriteringer inden for kategori 1A. Der skal først anvendes uforbrugte midler og herefter en forholdsmæssig reduktion af de øvrige udgiftsposter.

De præcise beløb og områder vil blive besluttet gennem budgetproceduren.

Samtidig kan mulighederne for at reducere omkostninger i 2012 og 2013 også overvejes, så længe de er i overensstemmelse med den endelige tidsplan for opførelsen af ITER forskningsprojektet

6. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke udtale sig om udkastet til konklusioner.

7. Gældende dansk ret og forslagens konsekvenser herfor

Ikke relevant.

8. Forslagets konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet

De forventede omkostninger i 2012 og 2013 i forbindelse med bygningen af ITER er skønnet til i alt 2,1 mia. euro. Heraf er der ifølge Kommissionens meddelelse afsat 0,7 mia. euro på de finansielle perspektiver for 2012 og 2013 til formålet.

Med hensyn til finansiering af det resterende beløb på 1,4 mia. euro i 2012 og 2013 foreslår formandskabet, at beløbet kommer fra et miks af finansielle kilder. Kommissionen vil fremsætte et forslag inden for de gældende finansielle rammer, der skal være baseret på primært omprioriteringer inden for heading 1A. Der skal først anvendes uforbrugte midler og herefter en forholdsmæssig reduktion af de øvrige udgiftsposter.

De præcise beløb og områder vil blive besluttet gennem budgetproceduren.

Samtidig kan mulighederne for at reducere omkostninger i 2012 og 2013 også overvejes, så længe de er i overensstemmelse med den endelige tidsplan for opførelsen af ITER forskningsprojektet.

Da Danmarks andel af EU's budget udgør ca. 2 pct. vil omprioriteringsbeløbet for 2012 og 2013 svare til ca. 210 mio. kr.

Spørgsmålet om finansiering efter 2013 vil indgå i de kommende drøftelser om de finansielle perspektiver for perioden 2014-2021.

9. Høring

Sagen har været behandlet i EF-specialudvalget for forskning (*skal i skriftlig høring*).

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Formålet med forskningsprojektet ITER er at påvise, at det er videnskabeligt og teknologisk muligt at udnytte fusionsenergi til fredelige formål og skabe en sikker og bæredygtig energikilde i fremtiden ved at udvinde energi af vand og lithium.

Den danske regering har støttet opførelsen af ITER og ønsker, at ITER skal fortsætte på trods af de nuværende vanskeligheder under forudsætning af, at der kan findes realistiske finansieringsmuligheder, sikres en effektiv omkostningskontrol og en realistisk tidsplanlægning for projektet.

Danmarks deltagelse i programmet sker ud fra det synspunkt, at der er behov for alle de energikilder, som er til rådighed, men at de enkelte lande tilrettelægger deres egen energipolitik og vælger de energikilder, de hver for sig ønsker at anvende.

Fremadrettet vil man fra dansk side arbejde for at begrænse udgifterne i 2012-2013 mest muligt, samt lægge vægt på en finansieringsløsning for perioden 2012-13 bestående af et miks af kilder, hvor FP7 under alle omstændigheder vil udgøre en væsentlig andel.

Regeringen forventer på denne baggrund at kunne støtte formandskabets udkast til rådskonklusioner.

10. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det forventes, at samtlige øvrige medlemsstater vil kunne støtte formandskabets udkast.

12. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

ITER-sagen har tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg senest i samrådet forud for Rådsmøde (Konkurrenceevne) den 25. – 26. maj 2010.